

УДК 332.12:338.4(477)

Тищенко О.П.

*доктор економічних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри макроекономіки та державного управління
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

АГРОПРОМИСЛОВІ ПРІОРИТЕТИ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ

AGRO REGIONAL PRIORITIES STRUCTURAL TRANSFORMATION OF ECONOMIC SYSTEMS

АНОТАЦІЯ

У статті представлено результати дослідження процесів структурної трансформації національної економіки України, зокрема на регіональному рівні, за період 2004–2014 рр. Акцентовано увагу на збереженні сільським, лісовим та рибним господарством стабільних протягом тривалого періоду темпів розвитку, здатних забезпечити ефективне функціонування регіональних господарських систем в умовах децентралізації управління економікою та розширення повноважень й відповідальності місцевих органів влади. Обґрунтовано пріоритетну роль сільського, лісового та рибного господарства у розвитку регіональних господарських систем та генеруванні додаткових потоків фінансових надходжень у сучасних економічних реаліях.

Ключові слова: валова додана вартість, валовий регіональний продукт, регіональна господарська система, регіональна структура національної економіки, структурні трансформації в національній економіці, сільське господарство, агропромисловий комплекс.

АННОТАЦИЯ

В статье представлены результаты исследования процессов структурной трансформации национальной экономики Украины, в частности на региональном уровне, за период 2004–2014 гг. Акцентировано внимание на сохранении сельским, лесным и рыбным хозяйством стабильных на протяжении длительного периода темпов развития, достаточных для обеспечения эффективного функционирования региональных хозяйственных систем в условиях децентрализации управления экономикой и расширения полномочий и ответственности местных органов власти. Обоснована приоритетная роль сельского, лесного и рыбного хозяйства в развитии региональных хозяйственных систем и генерировании дополнительных потоков финансовых ресурсов в современных экономических реалиях.

Ключевые слова: валовая добавленная стоимость, валовой региональный продукт, региональная хозяйственная система, региональная структура национальной экономики, структурные трансформации в национальной экономике, сельское хозяйство, агропромышленный комплекс.

ANNOTATION

The article presents the results of the study of structural transformation processes of the national economy of Ukraine, particularly at the regional level, for the period 2004–2014. The attention is focused on the preservation of stable for a long period pace of development by Agriculture, Forestry and Fisheries capable of ensuring the effective functioning of the regional economic systems in a decentralized economic governance and empowerment and responsibility of local authorities. The priority role of Agriculture, Forestry and Fisheries in developing regional economic systems and generating additional streams of financial income in the current economic realities is substantiated.

Keywords: gross value added, gross regional product, regional economic system, regional structure of the national economy, structural transformations in the national economy, agriculture, agro-industrial complex.

Постановка проблеми. Узятий Україною курс на децентралізацію управління економікою та розширення повноважень місцевих органів влади у соціально-економічній сфері актуалізує питання пошуку додаткових ресурсів із метою вирішення стратегічних завдань, забезпечення виконання програм соціально-економічного розвитку окремих територій та суттєвого покращання рівня життя населення. Першочергового значення за цих умов набуває проблема максимального використання місцевих умов й переваг та забезпечення на цій основі збільшення припливу фінансових ресурсів, які є визначальним інструментом розв'язання усіх інших регіональних проблем.

Найбільш повним і точним засобом виявлення резервів й потенційних можливостей регіональних господарств є моніторинг та аналіз структурних змін, що відбуваються в економіці регіонів. За їх результатами мають формуватись адресні управлінські заходи щодо подальших напрямів стимулювання «локальних точок зростання» та підвищення ефективності регіонального розвитку конкретних територіальних одиниць на найближчу перспективу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем структурної трансформації національної економіки України в цілому та її окремих регіональних утворень присвятили свої праці такі вітчизняні науковці, як Т.І. Артёмова, М.П. Бутко, В.М. Геєць, С.А. Єрохін, Я.А. Жаліло, О.В. Коломицева, І.В. Крючкова, А.Ф. Мельник, Л.В. Шинкарук, С.Л. Шульц [1–8] та багато інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим динамічні зміни в регіональних економічних системах під впливом низки внутрішніх та зовнішніх факторів, в умовах децентралізації управління потребують поглибленого дослідження змісту процесів, що відбуваються, та обґрунтування нових інструментів й пріоритетів щодо управління структурними трансформаціями на територіальному рівні національної економіки та надання їм цільової спрямованості.

Мета статті полягає у виявленні структурних зрушень в економіці регіонів країни, оцінюванні їх впливу на характер економічного

розвитку, визначенні «локальних точок росту» та напрямів й інструментів структурної корекції господарських комплексів територій з метою підвищення ефективності їх функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Промисловість та сільське господарство традиційно належать до системоутворюючих галузей (сфер діяльності) реального сектору української економіки в цілому та її окремих регіонів. Їх роль у розвитку регіональних господарських систем визначається провідними місцями в обсягах створюваної валової доданої вартості, у забезпеченні населення робочими місцями, обсягах залучених інвестицій, наповненні бюджетів за рахунок сплачуваних податків тощо. Саме на зазначені види діяльності припадає лівова частка експорту продукції, що виробляється у регіонах.

Відповідно до місця й ролі промисловості та сільського господарства у територіальній господарській системі, усі регіони країни за

типом структури економіки прийнято відносити до індустріальних, сільськогосподарських, промислово-аграрних, з домінуванням сфери послуг, з орієнтуванням на сферу послуг [9]. Останнім часом під впливом різноманітних ендогенних чинників на регіональному рівні відбувається динамічний процес зростання ролі й частки одних видів економічної діяльності та відповідного зменшення інших, унаслідок чого більшість регіонів зазнає суттєвих трансформацій власних економік, що, власне, можна вважати закономірним об'єктивним процесом, але таким, який потребує належної уваги з боку державних інституцій і вжиття, у разі необхідності, адекватних заходів із метою підвищення ефективності функціонування регіональних господарств.

Головною тенденцією трансформаційних змін, яка чітко простежується в Україні на рівні переважної більшості регіонів, є скорочення частки регіонів з індустріальним типом

Таблиця 1

**Частка провідних видів економічної діяльності
у структурі валової доданої вартості регіонів України, %**

Регіони (області, міста)	Сільське, лісове та рибне господарство		Добувна промисловість і розроблення кар'єрів		Переробна промисловість		Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів		Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	
	2004	2013	2004	2013	2004	2013	2004	2013	2004	2013
Україна	11,7	9,9	3,9	6,2	20,2	12,7	12,9	16,7	13,4	8,2
АР Крим	13,2	8,6	1,7	2,1	12,7	7,9	12,1	20,4	13,9	10,8
Вінницька	29,7	25,8	0,4	1,1	16,5	10,4	8,2	10,3	11,8	5,6
Волинська	22,4	16,3	0,7	0,7	10,8	11,8	22,5	16,1	11,9	8,6
Дніпропетровська	8,0	6,4	10,7	23,3	29,6	17,7	6,8	12,9	11,4	6,9
Донецька	5,4	4,6	9,1	13,0	37,9	18,8	12,1	16,8	9,2	10,4
Житомирська	23,8	18,8	2,8	7,1	16,1	11,1	14,9	10,7	10,7	5,5
Закарпатська	19,9	14,0	0,5	0,4	16,2	15,5	17,5	15,9	12,6	8,4
Запорізька	10,6	11,5	1,0	3,0	36,5	26,5	7,7	12,0	7,3	4,7
І.-Франківська	14,9	11,2	6,4	8,3	19,8	9,6	9,5	14,9	12,2	5,2
Київська	22,2	13,5	0,1	0,5	17,5	13,4	8,0	20,9	12,1	11,2
Кіровоградська	29,8	27,3	1,7	4,3	14,8	13,3	8,1	11,9	14,9	9,4
Луганська	9,0	6,9	14,2	13,5	27,8	20,9	8,3	10,6	9,2	7,7
Львівська	15,6	8,6	1,6	3,4	16,5	10,8	10,5	16,7	16,8	9,4
Миколаївська	17,3	19,7	0,2	0,4	18,9	16,2	12,5	12,9	12,6	10,6
Одеська	11,2	9,7	0,0	0,0	13,2	9,4	8,8	15,4	29,6	18,7
Полтавська	13,5	16,2	10,9	21,2	30,7	18,7	9,3	8,1	10,6	7,7
Рівненська	20,6	17,5	0,5	2,1	13,6	11,1	14,2	11,4	11,2	7,6
Сумська	19,6	18,2	13,6	8,0	22,5	14,9	4,7	14,6	9,2	6,3
Тернопільська	25,9	23,4	0,3	1,2	12,3	9,9	12,7	12,8	13,3	7,3
Харківська	11,8	10,5	2,1	3,4	17,0	13,8	9,1	14,0	13,4	8,3
Херсонська	24,2	27,0	0,0	0,3	20,6	11,2	12,0	11,6	10,3	6,1
Хмельницька	26,5	23,4	0,4	0,6	10,6	11,1	11,7	10,2	10,6	5,4
Черкаська	24,3	23,8	0,8	0,6	17,5	17,4	10,5	12,1	11,7	7,1
Чернівецька	23,3	19,4	0,1	0,2	10,7	4,8	18,8	12,2	9,9	6,3
Чернігівська	25,7	21,7	3,5	6,3	18,9	11,0	8,8	11,1	10,7	5,9
м. Київ	0,0	0,0	0,0	0,0	6,8	4,5	24,1	26,3	17,7	6,4
м. Севастополь	0,1	0,0	0,9	1,3	11,8	11,8	22,9	20,1	15,1	10,1

Джерело: складено автором за даними [10;11]

економіки у загальному обсязі створеного в країні валового регіонального продукту. На підтвердження наведемо деякі цифри.

Застосування критеріїв, наведених у [9] щодо ідентифікації типу економік регіонів країни, свідчить, що у 2013 р. порівняно з 2004 р. в Україні статус регіонів з індустріальним типом економіки (частка промисловості має складати не менше 30%) зберегли чотири регіони – Дніпропетровська, Донецька, Луганська і Полтавська області (за умови віднесення до промисловості сукупно добувних і переробних підприємств). До регіонів цієї групи можна віднести й Запорізьку область, де сукупна частка добувної та переробної промисловості склала 29,5% (табл. 1).

Усі регіони, ідентифіковані як регіони з індустріальним типом економіки, зазнали втрат у частці створеного валового регіонального продукту країни (крім Полтавської області) за останні п'ять років. Сукупна втрата частки за період 2008–2013 рр. зазначених регіонів склала 4,2%, з яких 1,6% припадає на Донецьку область (рис. 1).

Судячи з оприлюднених попередніх офіційних статистичних даних щодо індексу фізичного обсягу валового регіонального продукту за 2014 р., тенденція до скорочення частки зазначених регіонів лише посилиться, у першу чергу за рахунок регіонів, на території яких відбуваються військові дії – Донецької та Луганської областей (зазначений індекс у цих регіонах у 2014 р. по відношенню до попереднього склав, відповідно, 70,2 та 49,6%). В інших індустріальних регіонах індекс фізичного обсягу валового регіонального продукту у 2014 р. так само був нижче 100% [12].

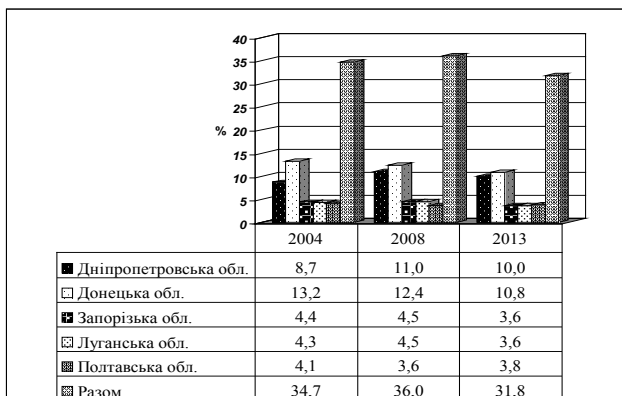

Рис. 1. Зміна частки регіонів з економікою індустріального типу у валовому регіональному продукті України у 2004–2013 рр.

Джерело: складено автором за даними [11]

Більш детальний аналіз показників розвитку промисловості в індустріальних регіонах у динаміці дозволив виявити характерну закономірність – перерозподіл часток у структурі валової доданої вартості між переробною і добувною промисловістю на користь останньої. Особливо

помітною дана тенденція є в Дніпропетровській та Полтавській областях, де приріст частки добувної промисловості за останні п'ять років перевищив 10%, що відбувалось на тлі скорочення частки переробної промисловості у цих областях, відповідно, на 11,9 та 12,0%. Єдиним регіоном, який випав із загальної тенденції, стала Луганська область, де одночасно скоротилися частки як добувної, так й переробної промисловості.

Отже, слід констатувати, що в українській економіці спостерігається тенденція щодо поступового послаблення позицій індустріальних регіонів в економічному потенціалі країни на користь регіонів з іншими типами економік та переважанням у структурі виробництва інших видів економічної діяльності.

У той же час у 2004–2013 рр. регіони з домінуванням у валовій доданій вартості такого виду діяльності, як сільське, лісове та рибне господарство в основному не втратили своїх позицій, а деяким з них у періоді, що розглядається, навіть вдалося досягти незначного зростання власної частки у валовому регіональному продукті країни (Кіровоградська, Тернопільська, Черкаська області). Слід зазначити, що у 2013 р. саме сільське, лісове та рибне господарство посідало першу сходинку за часткою у валовій доданій вартості серед усіх видів економічної діяльності у 13-ти регіонах країни. Сукупна частка цих регіонів у валовій доданій вартості протягом останніх 10-ти років стабільно перевищує 20% від загального показника по країні (рис. 2). Причому у семи регіонах (Вінницька, Кіровоградська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська та Чернігівська області) його частка перевищувала 20% у структурі валової доданої вартості регіонів та ще у двох (Миколаївська та Чернівецька області) була близькою до даного рівня. За результатами здійсненого аналізу можна зробити висновок про те, що внаслідок подій, що відбуваються нині на сході України, цілком очевидно, що у найближчій перспективі не доводиться очікувати сплеску активності у промисловому секторі регіонів, що втягнуті у військовий конфлікт. Отже, нескладно передбачити подальше зниження ролі промисловості у створенні валової доданої вартості як у цілому по країні, так й у регіонах з індустріальним типом економіки. В умовах, що склалися, саме сільське господарство разом із суміжними виробництвами слід розглядати як пріоритетну сферу діяльності у більшості регіонів країни, яка здатна забезпечити спочатку утримання параметрів регіональних господарських систем на досягнутому рівні, а згодом їх економічне піднесення. Тому з боку державних управлінських структур усіх рівнів повинен діяти режим максимального сприяння й всілякої підтримки сільськогосподарської та пов'язаної з нею інших видів діяльності в регіонах.

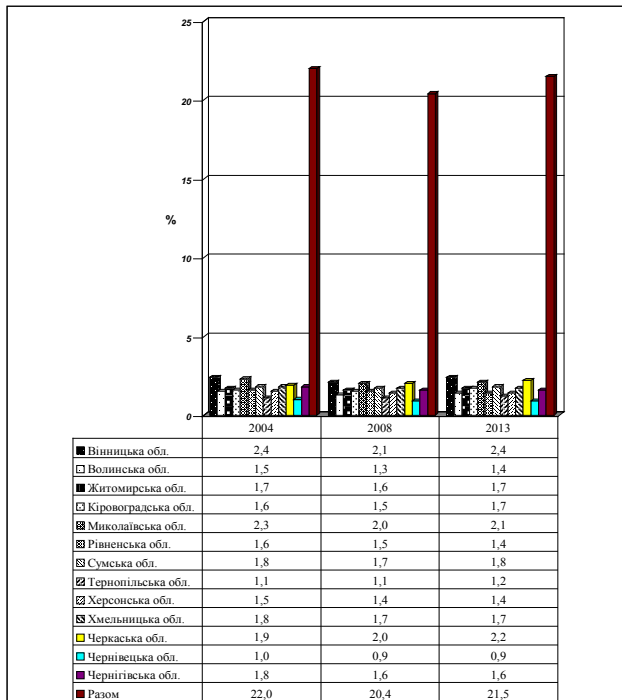

Рис. 2. Зміна частки регіонів із домінуванням в економіці сільського, лісового та рибного господарства у валовому регіональному продукті України у 2004–2013 рр.

Джерело: складено автором за даними: [11]

На підтвердження «визначальної» ролі сільського господарства (разом із лісовим та рибним) у розвитку регіональних господарських систем наведемо й проаналізуємо дані по вже згадуваних семи регіонах із найбільшою його часткою (понад 20%) у структурі валової доданої вартості регіону з позиції його ролі в експорті регіону (табл. 2).

Як бачимо, за останні чотири роки (2010–2014 рр.) в усіх регіонах (окрім Вінницької області, де він є стабільно високим) відбувся значний приріст обсягів експорту сільськогосподарської та продовольчої продукції в межах від 11,6 до 34,5%, що дає усі підстави віднести цю діяльність до пріоритетної, від якої значною мірою залежать основні показники соціально-економічного розвитку таких регіонів, як Вінницька, Кіровоградська, Херсонська, Черкаська області. В інших регіонах її вплив є хоча й меншим, але теж достатньо суттєвим на загальний розвиток регіону. Також слід зазначити, що в усіх без виключення аналізованих регіонах спостерігається позитивне експортно-імпортне сальдо, про що наочно свідчить величина коефіцієнту покриття експортом імпорту.

Однак у той же час викликає занепокоєння негативна тенденція щодо зменшення у структурі експорту регіонів готових харчових продуктів на користь сировинних товарів (табл. 3),

Таблиця 2

Динаміка та частка товарної структури експорту сільськогосподарської та продовольчої продукції* по деяких регіонах України, %

Регіони (області)	2010	2011	2012	2013	2014	Приріст (2014 р. до 2010 р.)	Коефіцієнт покриття експортом імпорту (2014 р.)
Україна	19,4	18,9	26,2	27,1	30,9	11,5	0,99
Вінницька	65,6	65,6	65,9	62,2	69,0	3,4	1,73
Кіровоградська	46,8	56,3	58,6	78,4	81,3	34,5	4,07
Тернопільська	16,9	30,7	37,5	36,7	37,8	20,9	1,18
Херсонська	45,8	53,1	54,4	51,6	66,3	20,5	1,93
Хмельницька	27,8	28,7	32,4	30,2	41,0	13,2	1,46
Черкаська	39,9	44,8	41,2	46,1	51,4	11,6	1,50
Чернігівська	28,0	31,4	42,3	37,3	45,0	17,0	1,32

* Коди 1-24 згідно з УКТЗЕД.

Джерело: складено і розраховано автором за даними: [13; 14]

Таблиця 3

Структура експорту сільськогосподарської та продовольчої продукції* по деяких регіонах України, %

Регіони (області)	Живі тварини, продукти тваринного походження		Продукти рослинного походження		Жири та олії тваринного або рослинного походження		Готові харчові продукти	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014
Вінницька	3,4	6,8	13,0	32,7	32,4	32,1	51,2	28,4
Кіровоградська	1,5	1,0	9,8	12,3	69,2	67,6	19,5	19,1
Тернопільська	7,1	8,7	27,6	81,6	0,0	1,1	65,3	8,6
Херсонська	5,0	13,9	55,0	58,8	2,7	1,8	37,3	25,5
Хмельницька	32,1	25,9	59,0	68,7	0,0	1,2	8,9	4,2
Черкаська	4,7	1,8	30,6	63,2	34,1	8,7	30,6	26,3
Чернігівська	20,2	9,0	55,9	80,1	7,4	4,7	16,5	6,2

* Коди 1-24 згідно з УКТЗЕД.

Джерело: складено і розраховано автором за даними [13; 14]

що призводить до зниження ефективності експортних операцій через зменшення обсягів надходжень від їх здійснення.

Виявлені тенденції свідчать, що попри загальноприйнятту та поширену у науковому середовищі та серед практиків думку стосовно критеріїв прогресивності змін у структурі регіональних економік, які полягають у переоснащенні технологічної бази, застосуванні наукоємних технологій, розвитку інноваційних виробництв, насамперед у промисловості, не повністю відповідає характеру реальних трансформаційних процесів в українській економіці, що відбуваються на рівні регіонів.

Висновки. Проаналізувавши структурні трансформації у базових галузях економіки регіонів за майже десятирічній період, спробуємо відповісти на запитання: структуру економіки якого регіону можна вважати сучасною та ефективною чи, навпаки, застарілою та такою, що не відповідає вимогам часу? який напрям змін структури може вважатись пріоритетним? Для аргументованої відповіді на поставлені запитання, за умови великої кількості можливих альтернативних напрямів перспективного розвитку регіональних господарських систем, цілком очевидно, мають бути задані певні критерії. Як свідчать дані табл. 1, серед усіх регіонів країни немає двох однакових за своєю структурою економік, мову можна вести лише про схожість та належність до певного типу.

У даному дослідженні при здійсненні аналізу структурних змін автором було поставлено завдання виявити та показати потенційні внутрішньорегіональні резерви й напрями можливого надходження додаткових фінансових ресурсів у регіон в умовах децентралізації управління економікою та підвищення відповідальності місцевих органів влади за стан справ на підконтрольних територіях.

Як критерій ефективності структури економіки регіону пропонується використати її здатність генерувати, у першу чергу за рахунок власної господарської діяльності, експортні потоки товарів та ресурсів, тобто експортну спроможність регіональної господарської системи. На користь такого підходу наведемо деякі аргументи.

1) В умовах децентралізації та підвищення рівня фінансової самостійності територіальних одиниць першочергового значення набувають можливості залучення додаткових джерел фінансових ресурсів для їх розвитку, зокрема, за рахунок збільшення експорту продукції, що виробляється в регіоні.

2) Наявність та ефективне використання місцевих переваг – сільське, лісове та рибне господарство нині у 13-ти регіонах країни є видом економічної діяльності, на який припадає найбільша частка валової доданої вартості, що створюється у регіоні. Ще у семи регіонах вона

посідає другу-третю сходинку в її структурі. Фізична наявність достатньої кількості ресурсів, у першу чергу сільськогосподарських угідь, їх висока якість у комбінації з висококваліфікованим персоналом, здані продукувати значно більші обсяги виробництва продукції.

Саме даний вид діяльності через процеси деіндустріалізації (які, на жаль, поки що не вдається зупинити), на нашу думку, може виступити рушійною силою («точкою зростання»), здатною забезпечити збурення в економіці та сприяти піднесенню як регіональних економік, так й національної економіки в цілому.

3) Сприятлива кон'юнктура на світових ринках – зростання потреби у продовольстві в світі розширює потенційні можливості щодо експорту продукції, у першу чергу сільського господарства, що може забезпечити стабільні й довготривалі валютні надходження в регіони країни.

4) Сільське господарство порівняно з промисловістю є значно менш капіталоемною галуззю із значно швидшим терміном окупності вкладених коштів. Його прискорений розвиток здатний викликати «ланцюгову реакцію» – розвиток суміжних галузей і сфер діяльності, безпосередньо пов'язаних із сільським господарством: переробну промисловість, складське господарство, транспортну інфраструктуру, торгівлю, надання різноманітних послуг тощо, що сприятиме розв'язанню соціальних проблем у регіонах, зокрема, підвищенню рівня зайнятості, розвитку галузей соціальної інфраструктури.

5) Вітчизняна сільськогосподарська продукція вже є достатньо відомою на ринках інших країн, відносно недорогою, позитивно зарекомендувала себе і не потребує великих витрат на її рекламування і просування. Головним напрямком у найближчій перспективі має стати збільшення у структурі експорту вже готової продукції, яка виробляється із місцевої сільськогосподарської сировини.

Таким чином, перспективи подальших розвідок за проблематикою, означеною у даній статті, вбачаються в системному обґрунтуванні інструментарію державного стимулювання розвитку агропромислового комплексу (сільське господарство, переробна промисловість та пов'язані з ними види діяльності) як «локомотиву», здатного забезпечити зростання економіки регіонів та національної економіки в цілому на нинішньому етапі її історичного розвитку. Виходячи з цього регіональні стратегії розвитку більшості регіонів країни повинні розроблятися з акцентом на пріоритетність сільського господарства, виробництва готових харчових продуктів та першочергового стимулювання вкладення як вітчизняних, так й іноземних інвестицій у розвиток та збільшення потенціалу цієї сфери господарської діяльності вітчизняної економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бутко М.П. Регіональні особливості економічних трансформацій в перехідній економіці / М.П. Бутко. – К. : Знання України, 2005. – 476 с.
2. Єрохін С.А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект) / С.А. Єрохін. – К. : Світ знань, 2002. – 526 с.
3. Коломицева О.В. Стратегія структурних змін економіки регіонів: методологія і практика : [монографія] / О.В. Коломицева. – Черкаси : Брама-Україна, 2010. – 371 с.
4. Крючкова І.В. Структурні чинники розвитку економіки України / І.В. Крючкова. – К. : Наукова думка, 2004. – 317 с.
5. Механізми реалізації регіональної структурної політики : [монографія] / А.Ф. Мельник [та ін.] ; за заг. наук. ред. проф. А.Ф. Мельник. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 333 с.
6. Структурні зміни та економічний розвиток України : [монографія] / В.М. Гець [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Л.В. Шинкарук ; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. – К. : [б. в.], 2011. – 696 с.
7. Структурні перетворення в Україні: передумови модернізації економіки / А.П. Павлюк, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська [та ін.] ; за ред. Я.А. Жаліла. – К. : НІСД, 2012. – 104 с.
8. Шульц С.Л. Просторові економічні трансформації: аналіз концентраційних процесів / С.Л. Шульц // Збірник наукових праць ПВНЗ «Буковинський університет». Економічні науки. – 2009. – № 5. – С. 30–39.
9. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 р., затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р., № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
10. Статистичний збірник «Валовий регіональний продукт за 2001–2009 роки» / За ред. І.М. Нікітіної. – К. : Державний комітет статистики України, 2011. – 155 с.
11. Статистичний збірник «Валовий регіональний продукт за 2013 рік» / За ред. І.М. Нікітіної. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – 116 с.
12. Статистична інформація. Економічна статистика. Національні рахунки. Валовий регіональний продукт (2004–2014 рр.) / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
13. Статистичний збірник «Регіони України» / За ред. О.Г. Осауленка. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – Ч. 2. – 783 с.
14. Статистичний збірник «Регіони України» / За ред. І.М. Жук. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – Ч. 2. – 681 с.